

کمال هم نشین

درس چهارم

کلی خوشبوی در حمام روزی
رید از دست محبوبی به دستم
بدو گفتم که مشک یا عبیری
که از بوی دلاویز تو مستم
بگفتا من کلی ناخیز بودم
ولیکن مدتی با گل نشتم
کمال هم نشین در من اثر کرد
و گرنه من همان حاکم که هستم

فعالیت کلاسی

با توجه به شعر بگویید، دوستان و هم‌نشینان چگونه بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند؟ دوستان تأثیرات زیادی بر همدیگر دارند به طوری که می‌توانند صفات خوب را در انسان تقویت کنند و صفات بد انسان را بپوشانند و برعکس.

بعضی از ما همین که شخصی را چند مرتبه در خیابان، مدرسه، صف اتوبوس و یا مکان‌های دیگر ببینیم و از او خوشمان بیاید، با او دوست می‌شویم و بدون هیچ تحقیقی او را هم نشین خود می‌سازیم. این روش انتخاب می‌تواند بسیار خطرناک باشد؛ چرا که ما به خوبی نمی‌دانیم دوست تازه‌ما چه ویژگی‌های رفتاری دارد. برای اینکه بهترین دوستان را انتخاب کنیم، چه باید بکنیم؟

امیر مؤمنان علیه‌السلام می‌فرماید: **4 - امام علی (ع) در مورد انتخاب دوست چه می‌فرماید؟**

پیش از آنکه کسی را به دوستی برگزینی، او را امتحان کن و **گر نه بدون آنکه خودت بدانی، به هم نشینی با بدان گرفتار خواهی شد.**^۱

به نظر شما چگونه می‌توانیم دوستانمان را امتحان کنیم؟

در اینجا به سه ویژگی مهم که می‌توان با آنها دوستان خوب را شناسایی کرد، می‌پردازیم:

۱- اهل نماز و نیکی - ویژگی‌های دوست خوب را نام ببرید؟

اهل نماز و نیکی
وفای به عهد
راست گویی

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: **6 - امام صادق (ع) در مورد انتخاب دوست چه می‌فرماید؟**

دوستان خود را در [داشتن] دو ویژگی بیازمایید، اگر در آنها بود [با آنان هم نشین شوید] و اگر نداشتند [احتمالاً از آنان دوری کنید، از آنان دوری کنید، از آنان دوری کنید...؛ [اول] رعایت اوقات نماز و [دیگری] نیکی به هم‌نوعان در سختی و راحتی].^۲

یک بار دیگر حدیث را با دقت بیشتری بخوانید. در اینجا امام جمله‌ای را سه بار تکرار کرده است.

علت این تکرار چیست؟

چرا امام با این همه تأکید ما را از دوستی با کسانی که به نماز بی‌توجه‌اند و یا به فکر دیگران نیستند،

بازمی‌دارد؟

7 - چرا نباید با کسی که به نماز بی‌توجه است دوست شد؟

به یقین کسی که به فرمان خالق جهان و خواسته او برای اقامه نماز بی‌توجه است، به ما و خواسته‌های ما نیز توجهی نخواهد کرد. در سخن امام در کنار **توجه به نماز**، کمک به دیگران نیز آمده است. به نظر شما کسی که فقط در ایام خوشی در کنار انسان است اما در مواقع سختی و به هنگام نیاز، او را به حال خود رها می‌کند، دوست خوبی است؟ خیر، دوست هم در ایام خوشی و هم در مواقع سختی باید کنار ما باشد.

دوست آن‌دانم که گریه دوست دوست در پریشان حالی و درمانگی

* در مورد ویژگی دوست (اهل نماز و نیکی)، نیکی در سختی و راحتی

به نظر شما چرا اهل نماز بودن تا این حد در انتخاب دوست مهم دانسته

شده است؟ درباره این موضوع در کلاس گفت‌وگو کنید. زیرا کسی که اهل نماز است و به خواسته خداوند اهمیت می‌دهد او یک انسان خدانشناس است بنابراین به خواسته‌ی دوستانتش نیز توجه خواهد کرد.

۲- وفای به عهد

8 - خداوند چه چیزی را نشانه ایمان می‌داند؟ وفای به عهد

وقتی به کسی قول می‌دهید تا کاری را برایش انجام دهید؛
وقتی با کسی قرار می‌گذارید تا همدیگر را در جایی ببینید؛
حتی وقتی با خودتان عهد می‌کنید که .....
در همه این موارد، شما قولی داده‌اید و باید به آن وفا کنید.
خداوند وفای به عهد را نشانه ایمان می‌داند و می‌فرماید:

جواب سوال 3 کتاب

به راستی که مؤمنان رستگار شدند،
کسانی که آنان
امانت‌ها و پیمان خویش را رعایت می‌کنند.

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ

... وَالَّذِينَ هُمْ

لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

آیا تا به حال برایتان پیش آمده است که کسی به شما قولی بدهد، ولی به آن عمل نکند؟
در چنین شرایطی نسبت به او چه احساسی پیدا می‌کنید؟
اگر او باز هم به شما قولی بدهد، آیا به سخنش اعتماد می‌کنید؟

مثال بی وفایی به عهد

وقتی کسی به شما قولی می‌دهد،
ولی به آن عمل نمی‌کند، مانند این است
که جعبه بزرگی را در کاغذی زیبا بپیچد
و به عنوان هدیه برای شما بفرستد. وقتی
هدیه به دستتان می‌رسد موجب خوشحالی
شما می‌شود، اما هنگامی که آن را باز

می کنید می بینید خالی است و هیچ چیز داخل آن نیست.

در این حال، چقدر آزرده خاطر و ناراحت می شوید؟

این همان احساسی است که در هنگام بدقولی به انسان

دست می دهد. 9- چه چیزی باعث می شود دوستی پایدار نماند؟

پایبند نبودن به قول و وعده، موجب می شود دوستی

پایدار نماند.

10 - امیرالمؤمنین علی (ع) می فرمایند بر دوستی چه کسی اعتماد نکنیم؟ امیرالمؤمنین علیه السلام در این باره می فرماید:

«بر دوستی کسی که به عهد خود وفا نمی کند، اعتماد نکن!»

بر اساس روایت فوق، افراد بدقول و پیمان شکن، چگونه دوستان خود را از

دست می دهند؟ آنان با بدقولی، اعتماد دوستان خود را از دست می دهند و دوستان خود را آزرده خاطر می کنند بنابراین دیگر کسی به آنان اعتماد نخواهد کرد.

بیشتر بدانیم

من از سال ها پیش او را می شناسم. پیش از آنکه به پیامبری مبعوث شود. آن وقت ها من چوپان بودم و گوسفندان مردم را به صحرا می بردم. او هم گاهی گله ای را به چراگاه می آورد.

یک روز که هر دو گوسفندانمان را به صحرا برده بودیم، به او گفتم: باید کم کم به فکر چراگاه دیگری باشیم. اینجا دیگر علف چندانی ندارد...

او تپه ای را در دوردست ها نشانم داد و گفت: پشت آن تپه هم علفزاری هست، اگر می خواهی فردا صبح هر دو گله هایمان را به آنجا می بریم.

گفتم: باشد، پس قرار ما فردا صبح زود بالای همان تپه ...

فردای آن روز، با صدای گوسفندان از خواب بیدار شدم، خورشید بالا

آمده بود. یادم آمد که با او قرار داشتم. از جا پریدم، با عجله آبی به صورتم زدم

و گوسفندان را به راه انداختم.

با خود گفتم گمان نمی‌کنم بردن این گوسفندها دیگر فایده‌ای داشته باشد. گوسفندهای او تا حالا دیگر از آن علفزار چیزی باقی نگذاشته‌اند، ولی چاره‌ای ندارم. هر قدر که مانده باشد، بهتر از هیچ است. این حیوانات گرسنه را که نمی‌توانم همین‌طور رها کنم.

وقتی با گوسفندان بالای تپه رسیدم، از تعجب سر جابم میخ‌کوب شدم! محمد امین گوسفندانش را همان‌جا نگه داشته بود و نگذاشته بود وارد علفزار شوند. به او گفتم: پس چرا آنها را به داخل علفزار نبردی؟ گفت: قرار ما این بود که با هم گلّه‌هایمان را بچرانیم.

* نتیجه داستان: وقتی به کسی حرفی می‌زنید باید به آن عمل کنید.

۳- راست گویی

آیا انسان می تواند با کسی دوست باشد، ولی هیچ اعتمادی به او نداشته باشد؟
به نظر شما، کدام ویژگی بیش از هر چیز دیگر موجب اعتماد می شود؟

امام صادق علیه السلام می فرماید: **11 - امام صادق (ع) در مورد راست گویی دوست ، چه می فرمایند؟**

برای اینکه کسی را به درستی بشناسید، تنها به طولانی بودن رکوع
و سجود نمازش نگاه نکنید، بلکه به راست گویی و امانت داری او بنگرید.
کسی که زبانش راست گو باشد، اعمالش نیز پاک خواهد شد. *

این ضرب المثل را شنیده اید که «خورشید همیشه پشت ابر نمی ماند»؟ **در مورد دروغ گویی**
کسی که کار اشتباهی انجام داده است، برای جبران آن اشتباه فقط یک بار باید عذرخواهی کند. اما
اگر برای مخفی کردن اشتباهش یک دروغ بگوید، دومین اشتباه را هم مرتکب شده است و... تا اینکه خورشید
واقعیت از پشت ابر دروغ بیرون می آید؛ حادثه ای که در انتظار همه دروغ گوهاست.

اینجاست که معنای سخن حکیمانه **امیر مؤمنان علیه السلام** بهتر معلوم می شود که فرمود:

12 - عاقبت و نتیجه ی راست گویی و دروغ گویی چیست؟

عاقبت راست گویی نجات است و عاقبت دروغ گویی، حسرت و
بشیمانی. نتیجه دروغ گویی، در دنیا خواری و در آخرت عذاب جهنم است.

13 - چرا نباید حتی به شوخی هم دروغ گفت؟

بسیاری از دروغ های بزرگ، نتیجه دروغ هایی است که به شوخی گفته می شود. وقتی انسان عادت
می کند به شوخی دروغ بگوید، بعد از مدتی بدون اینکه خودش بداند، گرفتار اخلاق زشت دروغ گویی می شود.
او کم کم در میان دوستانش به دروغ گویی مشهور می شود و آبرو و اعتبارش را از دست می دهد و ناخودآگاه به
گناهان بزرگ دیگر نیز گرفتار می شود.

اول: رعایت اوقات نماز

دوم: نیکی به هم نوعان در سختی و راحتی

۱- کدام دو ویژگی است که اگر در کسی نبود باید از او پرهیز کرد؟

۲- راست گویی چه تأثیری بر اعمال انسان دارد؟ کسی که زبانش راست گو باشد، اعمالش نیز پاک خواهد شد.

۳- یکی از ویژگی های مؤمنان که آنان را رستگاری می سازد چیست؟

خود را امتحان کن